

Linka detskej istoty

Misiou Linky detskej istoty je reagovať na potreby detí spôsobom, ktorý napomáha napĺňaniu a dodržiavaniu ich práv v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa. Toto úsilie Linka napína prostredníctvom dŕžaných služieb (telefónické a on-line) služieb, osobných intervencií a preventívnych programov.

V piatom čísle iBulletinu sa budeme venovať téme netolerancie, ktorej prejavy sa v rôznych podobách objavujú v hovoroch na Linku detskej istoty.

iBulletin

Linky detskej istoty (ďalej len iBulletin) je výstupom projektu "Posilňovanie detských hlasov v rámci EÚ prostredníctvom detských liniek 116 111". Na projekte Linka spolupracuje s ďalšími detskými linkami z Bulharska, Českej republiky, Poľska, Rumunska a Veľkej Británie. Veľkou ambíciou projektu je, aby hlas detí bolo počuť na celospoločenskej úrovni.

Hlas detí by mal zaznievať i z iBulletinu, ktorý je síce o deťoch, ale je určený dospelým; pedagógom, psychológom a iným odborníkom pracujúcim s deťmi.

iBulletin vychádza raz za štyri mesiace a je výsledkom spolupráce s deťmi.

číslo 5 august-september 2014

iBulletin

Linky detskej istoty 116 111

téma čísla: (ne)tolerancia

linka 116 111

(ne)Tolerancia

Radi by sme v piatom čísle i-bulletinu Linky detskej istoty upozornili na témy, ktoré sa stále častejšie objavujú v našich hovoroch s deťmi a mladými ľuďmi. Hovoríme o prejavoch netolerancie z dôvodu odlišností, ktoré vyúsťujú do prejavov otvoreného rasizmu, homofóbie a nenávisťných prejavov na internete. Často to nie sú otvorené prejavy ale nepatrné náznaky, gestá a akceptovanie takéhoto správania.

Zároveň by sme chceli čitateľom a čitateľkám priblížiť spôsoby, ako môžu reagovať v situáciách, v ktorých sa stretnú s prejavmi netolerancie. Farba pleti, sexuálne preferencie, vzhľad, zdravotný stav, znížená miera niektorých schopností - to všetko môžu byť dôvody pre nenávisť a vylúčenie človeka zo skupiny.

Hate speech alebo nenávistné komentáre na internete. Už ste sa s tým stretli?

číslo 5 august-september 2014

iBulletin

Linky detskej istoty 116 111

Internet

Stal sa neodmysliteľnou súčasťou života viac ako štyridsiatich percent celej populácie. Koncom roku 2014 sa očakáva, že internetové pripojenie budú využívať už tri miliardy ľudí. Sprostredkuje medziludskú komunikáciu, uľahčuje spoluprácu ľudí z rôznych kútov sveta, ponúka množstvo informácií. Umožňuje zdieľať myšlienky, názory, presvedčenia či zážitky kohokoľvek, kto sa rozhodne ich na internete zverejniť. Človek tak dostáva obrovskú slobodu. Má mnoho možností dostať sa do kontaktu s niekým, koho vôbec nepozná. Anonymne. Avšak z takejto interakcie sa stráca sociálny tlak, ktorý nám bráni povedať úplne čokoľvek, aby sme druhého neurazili, alebo sa ho nejakým spôsobom nedotkli.

Hate speech

V poslednej dobe sa na internete po celom svete objavuje fenomén nazývaný v ang. hate speech, alebo v preklade nenávistné komentáre zamerané na rôzne skupiny osôb alebo jednotlivcov. Môžu byť namierené proti ľuďom na základe ich rasy, rodu, etnickej príslušnosti, vierovyznania, sexuálnej orientácie, výzoru, hendikepu atď. V konečnom dôsledku môžu predstavovať nenávistné útoky na kohokoľvek, kto nejakým spôsobom púta pozornosť alebo sa odlišuje od „normálu“.

Internet sa v tomto prípade môže stať kanálom šíriacim nenávisť a nenávistné prejavy voči druhým. Takéto prejavy môžeme nájsť často v diskusiách pod fotkami, videami, na rôznych internetových fórach či blogoch. Existujú aj extrémistické skupiny na sociálnych sieťach a webové stránky, kde ľudia otvorene vyjadrujú svoju nenávisť voči iným. Často sa takéto správanie zamieňa za slobodu prejavu. Avšak právo jedného končí tam, kde začína právo druhého. Niektoré komentáre sú tak silné, že zasahujú do práva na ľudskú dôstojnosť a môžu sa stať trestným činom. Výroky, ktoré hanobia národnosť, rasu, etnikum a vierovyznanie, podnecujú k nenávisti, obhajujú a propagujú ideológie smerujúce k potláčaniu práv a slobôd sú trestné. Tak isto ako je trestné verejné podnecovanie na spáchanie trestného činu a verejné schvaľovanie trestného činu. Zákon, ktorý platí v bežnom živote, platí v plnej miere aj na internete.

Cieľom človeka, ktorý nenávistné komentáre píše, pritom vôbec nemusí byť porušovanie zákona. Zverejňovaním nenávistných komentárov sa môže zabávať alebo získavať pozornosť. Snaží sa šokovať ostatných, vyvolať búrlivú diskusiu alebo si takto uvoľňuje vlastné napätie, frustráciu a nespokojnosť. Obete svojich útokov

však stavia do neľahkej situácie. Keďže v internetovom priestore sa veľa vecí uchováva, pokiaľ niekto cielene nezmaže urážlivý alebo ponižujúci komentár či skupinu, obeť sa k tomuto obsahu môže kedykoľvek vrátiť. Čítať si to znovu a trápiť sa stále dookola. Aj na našej telefonickej linke sa stretávame s tým, že deti a mladí ľudia sa stávajú obeťmi nenávisti na internete. Majú vlastnú skúsenosť s tým, že im niekto nadáva, posmieva sa im, uráža a ponižuje, keď zverejnia svoje fotky, videá alebo vyjadria svoj názor na diskusnom fóre. Deti sa to veľmi dotýka, pretože často nie je jednoduché kriticky rozmýšľať o tom, prečo im niekto píše také veci a či to môže byť pravda, alebo nie. Stáva sa, že nenávistné reakcie ostatných prijmu ako fakt o sebe a obviňujú sa za to. Vo vyhrotených situáciách môžu nadobudnúť pocit, že sú menejcenní. Zachytili sme v tejto súvislosti tiež prípady sebapoškodzovania a pokusu o samovraždu.

Napríklad dievča, ktoré má problém s veľmi nízkou váhou si zažíva, že ju na istom internetovom fóre ostatní účastníci napádajú a ponižujú kvôli tomu, ako vyzerá. Pod jej fotky píše samé urážlivé komentáre a nedajú jej pokoj. Ak sa voči tomu ohradí, ich nenávisť sa ešte zintenzívni. Dievča je z toho veľmi nešťastné. Má pocit, že pre svoj výzor stratilo všetkých kamarátov. O svoje trápenie sa nemá s kým podeliť. Doma sa tiež neodváža hľadať pomoc, pretože jej rodičia sa rozvádžajú. Pre ňu bezvýchodisková situácia vyústí do vážnejších psychických problémov.

U nás na Linke detskej istoty má dievča možnosť vyrozprávať sa našej konzultantke zo svojich trápení. Je povzbudená a ocenená v tom, že sa rozhodlo svoj problém riešiť a zavolalo nám. Je mu odporučená bezplatná psychologická pomoc prostredníctvom Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v mieste jej bydliska, ktorú môže navštevovať v zložitejších situáciách aj dlhodobejšie. Ako by sa darilo dievčaťu dnes, nevieme. Naša linka je anonymná, s klientmi ďalej v kontakte neostávame (vybrané informácie o prípade boli pozmenené tak, aby bola zachovaná anonymita).

Ako sa chrániť?

Deti a mladí ľudia sa na internete môžu stretnúť naozaj s rôznorodými obsahmi. Pravdivými aj nepravdivými, pozitívnymi aj negatívnymi. Aby sa v nich vedeli lepšie orientovať, je dôležité u nich rozvíjať kritické myslenie. Získajú tak možnosť lepšieho náhľadu na situáciu a učia sa neprijímať všetko automaticky ako fakt. Či už sa to týka výrokov smerovaných na nich, alebo výrokov a informácií o druhých. Taktiež podpora vlastnej zodpovednosti a schopnosti rozhodovať sám/sama za seba, učí deti spoliehať sa na vlastný úsudok a zvyšuje schopnosť odolávať nekritickému preberaniu názorov druhých. Rozvíjanie zdravého sebavedomia pomôže dieťaťu mať v úcte samé seba, čím nebude tak závislé od hodnotenia ostatných. Diskusia o tom, čo môže obeť nenávisti cítiť, pomáha dieťaťu lepšie porozumieť a uvedomiť si dôsledky takéhoto správania. Ak sa potom na internete stane svedkom nenávisti smerovanej voči inej osobe, a s takýmto správaním nesúhlasí, má možnosť nahlásiť nevhodný obsah administrátorovi stránky. On má právo odstrániť hanobiace komentáre aj bez súhlasu ich autora.

Viac o rizikách a o tom, ako sa chrániť, nájdete aj na:

<http://beznenavisti.sk/>

<http://nehejtuj.sk/>

<http://nohate.ext.coe.int/>

<http://zodpovedne.sk/kapitola2.php?kat=netolerancia>

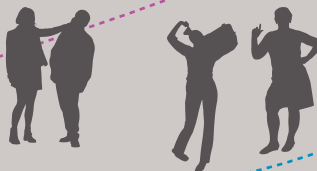
Linka je aj na školách!

V tomto školskom roku sme pre žiakov a žiačky základných a stredných škôl po celom Slovensku pripravili stretnutia informujúce o Linke pre deti a mládež **116 111** a o Linke pre hľadané deti **116 000**. Na stretnutiach sa venujeme otázkam Bezpečného internetu, najnovšie i (ne)Tolerance. Stretnutia otvárajú témy, ktoré trápia deti a mladých ľudí, zároveň ponúkajú možnosti vysporiadať sa s nimi. V prípade záujmu o tieto aktivity neváhajte kontaktovať našu kolegyňu Mišku na e-mail: michaela@unicef.sk

Novinka na Linke detskej istoty!

V rokoch 2014 a 2015 dostala Linka detskej istoty príležitosť realizovať projekt pod názvom "Linka detskej istoty za toleranciu". Cieľom projektu je prispieť k zníženiu prejavov netolerance a hatespeech-u a rozšíriť myšlienku tolerance na Slovensku medzi deti a mladých ľudí.

Tento cieľ sa snažíme už niekoľko rokov naplniť prostredníctvom telefonického a on-line poradenstva. Inováciou spomenutého projektu je šírenie tolerance aj formou osobného kontaktu s deťmi a mladými ľuďmi a okrúhlych stolov s odborníkmi na detské práva.

CIRKUS

O téme tolerancie sme sa porozprávali s našou kamarátkou, koordinátorkou programu CIRKUS.

Priblíž nám, čím sa zaoberá Cirkus - povedz nám niečo o histórii vzniku, o nízkoprahu, len tak stručne.

CIRKUS, ako nízkoprahový klub pre deti a mládež, vznikol v roku 2007 v Nitre pod Združením STORM. V roku 2011 sa rozšíril o streetwork – terénnu soc. prácu v oblasti sídliska Klokočina v Nitre. Zameriava sa na deti a mládež vo veku 11-22 rokov. CIRKUS, ako aj celé Združenie STORM, pracuje s klientmi na základe nízkoprahovej filozofie, čo znamená, že na nich kladie len minimálne nároky. Nízkoprah zabezpečuje našim deťom anonymitu, nezaťažuje ich žiadnymi finančnými, časovými, fyzickými, či technickými požiadavkami, rešpektuje pasivitu klienta. Zameriava sa na primárnu prevenciu rizikového správania. Ponúka deťom na sídlisku bezpečné prostredie, v ktorom môžu tráviť voľný čas. Pomocou voľnočasových aktivít sa pracovníci snažia nadviazať vzťah s deťmi, tento je dôležitý pre lepšiu spoluprácu a získanie dôvery. Viac sa môžete dozvedieť na www.zdruzeniestorm.sk a aktívni sme aj na facebooku – Cirkus – nízkoprahový klub pre deti a mládež.

Aký je pohľad CIRKUS-u na problematiku rasovej neznášanlivosti?

CIRKUS nepodporuje rasovú neznášanlivosť. Naopak podporuje a buduje toleranciu medzi deťmi, nerozlišujeme klienta na základe rasy, či iných odlišností. Všetky deti sú pre nás rovnako dôležité, prístupujeme k nim bez rozdielu. Rovnako sa snažíme viesť klientov k tolerancii vo všeobecnosti, a teda i rasovej. Prostredníctvom rozhovorov, diskusií a skupinovej práce sú vedené ku kritickému mysleniu a nie len k prijímaniu názorov od iných. Ich postoj býva často ovplyvnený názormi ostatných v sociálnom prostredí, v skupine, v ktorej sa vyskytujú, rovnako i širšom okolí cez médiá a sociálne siete.

Aké konkrétne kroky sa Vám v CIRKUS-e podarilo uskutočniť v boji s neznášanlivosťou na podklade rasy?

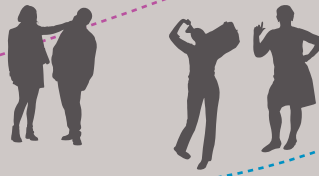
Na tému rasovej neznášanlivosti sme robili viacero prednášok, diskusií. Niekedy sa jednalo o riadené workshopy, inokedy sa priamo reagovalo na podnet klientov, ktorí chceli na danú tému diskutovať. V našej práci sa nezameriavame na priame presvedčanie detí, aby zmenili názor na danú problematiku, ale snažíme sa ponúknuť im aj iné alternatívy nazerania na problém. Hovoríme o faktoch a my-

toch v tejto oblasti a objasňujeme im tému aj z iného pohľadu ako toho, s ktorým sa mali možnosť stretnúť.

Máš nejaký dobrý príklad z praxe, ako rozprávať s deťmi/mladými ľuďmi o rasizme?

Niektorí klienti majú tendenciu záporne posudzovať ľudí podľa rasovej odlišnosti i keď priznali, že s nimi nemali priamo žiadnu negatívnu skúsenosť. Vyskytuje sa, že posudzujú všetkých jednotlivcov jednej rasy rovnako negatívne, napriek tomu, že vo svojom okolí poznajú aj iných občanov tejto rasy, ktorých vnímajú pozitívne. Dobrou praxou bolo premietanie filmov o rasovej neznášanlivosti. Film je dobrý spôsob ako jednoducho, pútavo a realisticky zobrazit tému. Filmy boli zamerané na tému Rómovia medzi nami. Neskôr sme o týchto filmoch diskutovali. Stalo sa, že klienti rozprávali negatívne o tejto skupine, avšak po zhladnutí dokumentov priznali, že poznajú aj slušných rómov a teda si uvedomili, že zrejme nie sú všetci rovnakí. Jeden z klientov napriek tomu, že sa zamyslel nad témou a uznal, že nie sú všetci rovnakí, v závere opäť prezentoval svoj silne negatívny postoj. S klientmi s podobným názorom vedieme diskusie na túto tému a žiadame od nich argumenty, na základe ktorých majú v danom smere negatívny postoj. V tomto prípade som mala pocit, že daný klient mal osvojený tento negatívny postoj od niekoho iného a nebol schopný akýmkoľvek spôsobom argumentovať, prečo si to myslí. Prínosné v danom prípade bolo, že klienti sa zamysleli nad danou témou a mali možnosť diskutovať a dozvedieť sa nové informácie. Pokladám za dôležité hovoriť s mladými ľuďmi na túto tému a ponúkať im iné alternatívy, prístupy.

Homofóbia na školách

S Katy Franekovou sme sa stretli len nedávno, spolu s kolegyňou s Q Centra pre pracovníkov a pracovníčky Linky detskej istoty pripravili vzdelávanie o špecifikách poradenskej práce s neheterosexuálnou klientelou.

Vzdelávanie bolo výborné a tak sme Katy oslovili, aby napísala o tejto téme do iBulletinu. Výsledok Vám prinášame práve teraz.

Odmietnutia sú emocionálnymi zraneniami nášho každodenného života. Počas života zažívame veľa odmietnutí, no je v nejakom období pre človeka ťažšie sa voči nim brániť? Štatistiky ukazujú, že takýmto obdobím je práve puberta. V období dospievania je dieťa neozbrojené, presnejšie chýba mu arzenál emocionálnej a psychologickú zrelosti potrebný na zvládanie odmietajúceho správania okolia.

Odmietajúce správanie je jedným zo základných prejavov homofóbie v prostredí školy.

Homofóbia je obava z homosexuality a neheterosexuálnych ľudí, ktorá môže viesť k pocitom odporu, nepriateľstva až nenávisť. Môže sa stať základom pre zosmiešňujúce, ubližujúce správanie voči neheterosexuálnym deťom alebo voči deťom, u ktorých sa homosexualita predpokladá.

Podľa vyjadrení samotných učiteľov a učiteliek druhého stupňa základných škôl pre výskum The Teachers' Report (Stonewall, 2009) z prostredia anglických škôl, je homofóbne ladená šikana najfrekvencovanejšou formou šikany hneď po šikanovaní z titulu nadváhy. Zo získaných dát vyplýva, že homofóbne ladená šikana sa vyskytuje trikrát častejšie ako šikanovanie na základe rasy či náboženstva. Na Slovensku zatiaľ chýbajú podobné dáta, no vzhľadom na konzervatívnejšiu spoločenskú klímu v našej krajine môžeme predpokladať ešte väčší výskyt homofóbie na školách. Homofóbia namierená voči dieťaťu ovplyvňuje to, ako sa v živote má, no i to, ako sa bude mať v budúcnosti. Dlhodobými následkami homofóbneho ubližovania je strach zo spolužiakov/čok, ab-

sencie, zhoršený prospech, znížené ambície, znížená sebahodnota, sebaopoškodzovanie a nezriedka samovražedné správanie.

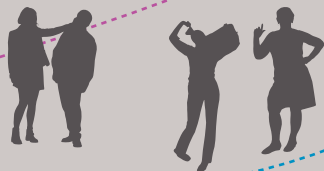
Keďže mladý človek v období dospievania nie je schopný ochrániť sa sám, je našou povinnosťou ochrániť ho pred odmietnutím na základe sexuálnej orientácie, ochrániť ho pred zažívaním homofóbie v škole. Ako to urobiť? Spôsobov je veľa. Neprejdite mlčaním situáciu, keď vám do triedy ráno príde žiak v ružovom tričku a skupinka chlapcov posmešne zahlási: „Fuj, aké teplošské tričko“. Pošlite jasný signál, že takéto správanie nebudete v triede tolerovať. Nenechajte bez povšimnutia, keď cez prestávku započujete: „Ty buzerant!“ Veľa detí si neuvedomuje, že touto nadávkou urážajú neheterosexuálnych ľudí, iné to robia cielene. Zastavujte homofóbny jazyk. Prispievate tak k pocitu bezpečia detí v triede.

Jedným z dôvodov, prečo sa deti, ktoré sú obeťami homofóbne ladenej šikany boja zdôveriť, je pochybnosť, že škola dokáže ubližujúce správanie zastaviť. Často sa deti cítia v pasci pretože povedať učiteľovi/ke o tom, že je terčom homofóbneho ubližovania znamená zdôveriť sa so svojou sexuálnou orientáciou.

„Nemôžem o tom povedať v podstate nikomu. Dnes ma udreli na chodbe a nemôžem o tom povedať učiteľke pretože by som jej musel povedať, že som gej.“

(Matej, 14 rokov)

Keď sa vám dieťa/mladý človek zdôverí so svojou sexuálnou orientáciou, často je to po prvýkrát. Je jedno, čo si myslíte. Predovšetkým by váš postoj nemal nijakým spôsobom ovplyvňovať váš profesionálny prístup k dieťaťu. Vaša reakcia, ale najmä váš ďalší postoj, bude mať pravdepodobne veľký vplyv na to, ako ľahko alebo ťažko

bude dieťa prežívať svoju orientáciu. Negatívne reakcie znásobujú stigmatizáciu a môžu tak negatívne ovplyvniť vývin sebaobrazu a pozitívnej identity mladého geja, lesby, bisexuála/lky alebo transrodového človeka.

V prvom rade by nám malo ísť o nepoškodenie dieťaťa (nech máme akékoľvek predsudky, vnútorný, morálny či náboženský dôvod). Sme zodpovední/é poskytnúť dieťaťu potrebné bezpečie a podporu. Keď mu poskytneme podporu vytvárame tak základ pre riešenie najrôznejších náročných situácií. Zároveň tým posilňujeme vzájomný vzťah s dieťaťom.

Gejská, lesbická, bisexuálna a transrodová mládež má rovnaké potreby ako akýkoľvek iní teenageri. Potrebujú akceptáciu a podporu. Budú sa tešiť, dosahovať úspech a zostanú v bezpečí, ak budú:

- mať pocit, že môžu byť sami sebou
- cítiť, že sú vážení za to kým sú
- cítiť, že sú súčasťou školy
- mať prístup k zdrojom a relevantným informáciám
- cítiť bezpečie a podporu
- cítiť, že sa majú s kým porozprávať, keď sa niečo stane

Mgr. Katarína Franeková je psychologičkou Q-centra, Komunitno-poradenského centra pre lesby, gejoj, bisexuálnych a transrodových ľudí. Lektoruje viacero workshopov, medzi nimi i workshop Homofóbia na školách určený pre učiteľov/ky. Máte záujem o takýto workshop u vás na škole? Pre viac informácií o workshopoch a službách, ktoré Q-centrum poskytuje kliknite na www.qcentrum.sk alebo volajte na číslo 0948 287 983.

Už v novembri 2014 sa v Q-centre, ako každý rok, otvára Skupina Osobnostného Rozvoja pre LGBT ľudí. Ak viete o niekom, kto hľadá lepšie porozumenie vecí, ktoré sa mu dejú, pozitívnu emocionálnu skúsenosť, bezpečný priestor, kde stretne iných LGBT ľudí, neváhajte a podelte sa o túto informáciu s ním.

